

Федорець Л.М.

Уманський державний аграрний університет

Формування стратегії розвитку експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств Черкаського регіону

В контексті ринкових перетворень та глобалізаційних процесів Україна опинилася у конкурентному міжнародному середовищі, до якого її економіка виявилась не досить підготовленою. Розбалансованість структури виробничо-господарської та зовнішньоекономічної діяльності, відсутність стимулів до підвищення якості та конкурентоспроможності вітчизняної продукції, низька ефективність виробництва при високому рівні монополізму, використання застарілих технологій, несприятливий інвестиційний клімат, світові кризові процеси є основними чинниками, які сприяли незадовільному стану зовнішньої торгівлі України та її регіонів, і обмежили можливості протидії іноземним конкурентам на внутрішньому ринку.

Формування ефективної зовнішньоекономічної діяльності України в цілому та Черкаської області загалом вимагають чіткого формування та стратегії розвитку експортного потенціалу. Тому успішне формування та розвиток регіонального експортного потенціалу, особливо на рівні сільськогосподарських підприємств як однієї із основних і першочергових ланок агропромислового та зовнішньоекономічного комплексу країни, викликає сьогодні велику практичну цінність.

Формування ефективної стратегії розвитку експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств Черкаського регіону зумовлює проблему пошуку перспективних шляхів розвитку зовнішньої торгівлі. Вирішення цієї проблеми на регіональному рівні має не тільки важливе економічне, а й суттєве політичне значення, так як саме сумарний експортний потенціал регіонів визначає становище країни у всесвітньому поділі праці, забезпечує

авторитет та впливовість у міжнародно-економічних відносинах. Високоєфективна стратегія розвитку експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств є запорукою забезпечення розвитку продуктивних сил, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції та економічної безпеки держави.

Варто відмітити, що нарощування регіонального експортного потенціалу - це складне завдання, яке вимагає розгляду комплексу питань, щодо підтримки аграріїв з боку держави, податкового стимулювання та використання ряду пільг, сприяння залученню іноземного капіталу в розвиток аграрної сфери. Без таких заходів будь які спроби сільськогосподарських підприємств Черкащини пробитися на міжнародний ринок та втримати свої позиції на ньому будуть приреченими на невдачу.

Формуючи стратегію розвитку експортного потенціалу в Черкаському регіоні, необхідно враховувати та вирішувати такі проблеми:

- забезпечення високої конкурентоспроможності регіональної продукції та відповідність її міжнародним стандартам якості;
- сприяння диверсифікації національних та обласних ринків збуту вітчизняних товарів та послуг;
- підвищення обсягів імпорту наукоємної та високотехнологічної продукції, що є властивим для більшості розвинутих країн;
- регулювання експортних поставок та подолання монокультурності;
- поліпшення ефективності механізму управління зовнішньоекономічною діяльністю на регіональному рівні;
- розширення ринків збуту продукції на світових ринках;
- створення ефективних взаємовідносин Черкащини із зарубіжними країнами за рахунок підвищення мобільності вироблених товарів, послуг, капіталів та робочої сили.

В зовнішньоекономічній діяльності Черкащини в 2008 році з 257 підприємств, які здійснили експорт товарів, найбільші обсяги експортних відвантажень були здійснені ВАТ "Азот", ТОВ „Мелагрейн”, ВАТ

"Черкаський автобус", ЗАТ "Агроекопродукт", , ПП "Імпексагро", ТОВ „ТЕП Транско” (74,5 % сукупного експорту). Загальний обсяг експорту сільськогосподарських підприємств визначається в межах 2,5-3,9 %.

У товарній структурі експорту найбільшу питому вагу мали такі групи:

- добрива - 40,6% (334,1 млн. дол. США);
- продукти рослинного походження - 12,7% (104,2 млн. дол. США);
- готові харчові продукти - 8,4% (69,2 млн. дол. США);
- органічні хімічні сполуки - 8,0% (65,7 млн. дол. США);
- транспортні засоби - 5,8% (47,7 млн. дол. США);
- механічне обладнання - 4,7%. (38,9 млн. дол. США).

За період 2000-2008 рр. сільськогосподарські підприємства розвивались досить динамічно – швидке піднесення змінювалось кризовим становищем. Так, в 2008 році аграрії одержали рекордний врожай зернових культур 53,3 млн. т зерна (включаючи кукурудзу) у вазі після доробки - такими є попередні підсумки результатів за інформацією Держкомстату України. Це є рекордним врожаєм за всю історію сільського господарства України. Відповідно до статистичних даних в попередній рекордний 1990 рік було зібрано 51 млн. тон зернових.

На 1 жовтня 2008 року на території Черкащини було зібрано 2 150,6 тис.т. зернових та зернобобових. Це на 59,6 % більше, ніж торік. Показник врожайності становить 43,5 центнерів з одного га площі. У той же час в Черкаській області впали показники збору цукрового буряку та соняшника.

На території області було зібрано 121,9 тис. тон цукрового буряку (на 61,9 % менше, ніж на 1 жовтня 2007 року) і 92,7 тис. тон соняшника(на 25,4 % менше, ніж 2007 року). Кращими серед кращих щодо збору ранніх зернових є Тальнівський, Черкаський, Золотоніський і Драбівський райони.

В загальному по Україні порівняно з 2007р. виробництво зерна збільшилось у 1,8 рази, за рахунок як зростання урожайності зернових культур (на 12,9 ц з 1 га, або в 1,6 рази) так й площі їх збирання (на 1,9 млн. га, або на 14,4%).

Експрес-випуск Держкомстату № 4 від 12/01/2008 також повідомляє що виробництво соняшнику збільшилось порівняно з 2007р. на 56,2% і склало 6,5 млн. т, що зумовлено як збільшенням площ збирання (на 866,5 тис. га, або на 25,4%), так і підвищенням урожайності (на 3,0 ц з 1 га, або майже на чверть).

Це є теж рекордним показником - попередній максимум було зафіксовано в 2006 році - 5,3 млн. тон у вазі після доробки.

Ще одною культурою-рекордсменом 2008 року став ріпак. Валовий збір ріпку склав 2,87 млн. тон, який зріс проти 2007р. у 2,7 рази, головним чином за рахунок розширення зібраних площ ріпаку (на 0,6 млн. га, або на 72,5%).

За прогнозами аналітиків Україна в цілому може збирати на рік від 80 до 100 млн. тон зерна при тому, що на світовому ринку не вистачає до 50 млн. тон зерна.

Завдяки очікуваному в 2008 році багатому врожаю зернових Україна може експортувати 15 млн. тонн зерна на суму 4 млрд. дол.

Черкащина за прогнозами фахівців, матиме в 2008 році 320 тисяч тонн продовольчого зерна. Це є перспективною можливістю для Черкаських сільськогосподарських товаровиробників заробити додаткові кошти та розширити ринки збуту продукції на світовому рівні.

Слід відмітити, що сучасний кризовий стан та зростаюча загроза негативного розвитку подій для країни на міжнародній арені вимагає відповідності національної продукції вимогам міжнародних стандартів щодо якості продукції, а також наявності ще цілого ряду технологічних, управлінських, інституціональних та інших вимог. Сподівання на інтегрування України у світову економічну систему станом на сьогодні є вельми проблематичними. Тому у зовнішньоекономічній сфері Україні та її регіонів необхідно перш за все доцільно зберігати та розширювати всі ті ринки, на які тривалий час поставляється вітчизняна продукція.

При розробці стратегії експортного потенціалу сільськогосподарських підприємств Черкаського регіону та розширенні зовнішньоекономічних

зв'язків необхідно мати на увазі, що економіка регіону та країни в цілому сьогодні ще не готова до завоювання нових позицій на міжнародних ринках. Низький технічний рівень виробничого потенціалу Черкащини в сільському господарстві, несприятливий інвестиційний клімат та недостатня підтримка з боку держави не в змозі забезпечити випуск конкурентоспроможної на світовому ринку продукції.